

Samenvatting

Op 3 november 2015 heeft het college besloten om in de volle breedte in te zetten op zelfsturing van bewoners en bewonersgroepen. In dit voorstel wordt, mede op basis van een enquête en een dialoogbijeenkomst, een overzicht gegeven van de huidige stand van zaken van de buurtnetwerken in ontwikkeling. Naar aanleiding van de financiële knelpunten heeft het College besloten de Uitvoeringsregeling Buurtnetwerken aan te passen.

Beslispunten

1. Kennisnemen van de stand van zaken buurtnetwerken in ontwikkeling en samen met buurtnetwerken in ontwikkeling de werkwijzen zelfsturing verder blijven doorontwikkelen.
2. Vaststellen van de bijgevoegde Uitvoeringsregeling Buurtnetwerken 2018.
3. Intrekken van de Uitvoeringsregeling Buurtnetwerken 2017-2018.

Besluit Burgemeester en Wethouders d.d. 6 maart 2018:

Conform.

1. Aanleiding

Op 3 november 2015 heeft het college besloten om in de volle breedte in te zetten op zelfsturing van bewoners en bewonersgroepen en actief de ontwikkeling van buurtnetwerken te ondersteunen. Hiervoor is de functie stadsdeelmanager doorontwikkeld naar procescoördinator zelfsturing. Tevens is besloten tot een personele uitbreiding met 2 fte procescoördinatoren zelfsturing. In dit voorstel wordt een tussentijdse stand van zaken beschreven over de ontwikkelingen rondom zelfsturing.

2. Context

- Collegebesluit nieuwe werkwijzen zelfsturing (uitwerking bestuursopdracht herinrichting buurt- en wijkgericht werken) d.d. 3 november 2015
- Coalitieakkoord Wij Maastricht!
- Collegenota Tussenstand bestuursopdracht Burgerparticipatie d.d. 27 januari 2015
- Raadsbesluit 'Het Maastrichts Uitdagingsrecht' d.d. 8 december 2015
- Raadsbesluit 'Verordening subsidies vrijwilligersactiviteiten Welzijn en Zorg' d.d. 14 juni 2016
- Toekomstagenda Sociale Domein Maastricht – Heuvelland
- Collegenota Subsidies vrijwilligersactiviteiten 2018 d.d. 20 februari 2018

3. Gewenste situatie

De keuze voor de zelfsturing is enerzijds gebaseerd op de ambitie in het coalitieakkoord dat het buurt- en wijkgericht werken zodanig effectief en efficiënt moet worden ingericht dat deze aansluiten op het huidige tijdsgewricht van burgerparticipatie, de veranderingen in de samenleving en de nieuwe bestuursstijl. Anderzijds gebaseerd op de visie van de buurtplatforms dat zij in vijf jaar willen doorgroeien naar buurtnetwerken (Zie [Buurtnetblad werkgroep buurtplatforms september 2015](#)). De visie buurtnetwerken kan alleen samen (gemeente en buurten) worden gerealiseerd, indien er wederzijds begrip is voor elkaars zorgen over het nu en de toekomst. Ook moet van beide kanten (gemeente en buurten) geaccepteerd worden dat het een groeiproces is dat gezamenlijk wordt doorlopen en met vallen en opstaan gepaard gaat.

De gemeente heeft besloten om de ontwikkeling van buurtnetwerken actief te ondersteunen. Hiervoor is in 2016 – samen met de werkgroep van de buurtplatforms – een ondersteuningsprogramma opgesteld voor alle destijds erkende buurtplatforms om hen te helpen bij de keuze of zij wel of niet de stap naar buurtnetwerk willen maken. Het ondersteuningsprogramma omvatte o.a. diverse workshops. Daarnaast is de functie stadsdeelmanager doorontwikkeld naar de nieuwe functie procescoördinator zelfsturing met een personele uitbreiding en is een leertraject ingesteld met het opbouwwerk.

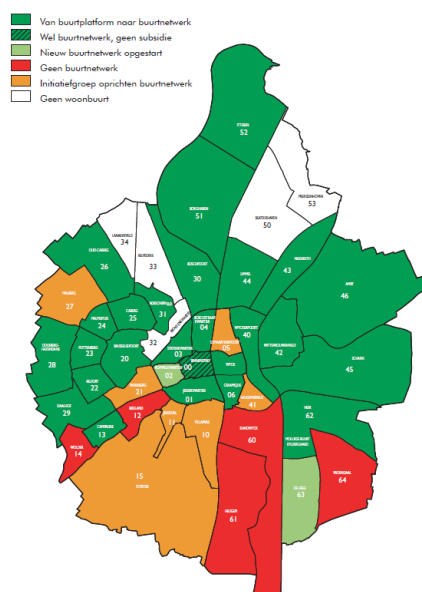
Op 1 januari 2017 is de Uitvoeringsregeling Buurtnetwerken 2017-2018 in werking getreden. Deze uitvoeringsregeling heeft als hoofddoel om de ontwikkeling van de buurtnetwerken te stimuleren. De regeling heeft een duur van 2 jaren, dus voor 2017 en 2018, de zogenaamde transitiejaren. Vanaf 2019 valt de basissubsidie voor buurtnetwerken onder de reguliere verordening subsidies vrijwilligersactiviteiten welzijn en zorg. Naast de voormalige buurtplatforms vallen vanaf 2017 ook nieuwe bewonersgroepen, die buurtnetwerk willen worden, onder de regeling.

3.1. Stand van zaken buurtnetwerken in ontwikkeling

Eind 2015 waren 34 buurtplatforms actief. Het eerste jaar (2016) heeft sterk in het teken gestaan van de vele gesprekken met deze buurtplatforms om het concept van zelfsturing te verduidelijken. 23 van hen hebben per 01-01-2017 een plan van aanpak ingediend en daarmee officieel de intentie uitgesproken dat zij willen proberen om het transitieproces naar buurtnetwerk te maken. Sommigen van hen met een nieuwe bestuurssamenstelling.

Vanuit de ingediende plannen van aanpak zien we een zeer gevarieerd beeld hoe de toekomstige buurtnetwerken bewoners willen betrekken en welke activiteiten zij willen verrichten om te komen tot een buurtplan. Sommigen hebben een zeer gedetailleerd plan ingediend, anderen meer op hoofdlijnen. Uit de plannen van aanpak blijkt dat een deel van de toekomstige buurtnetwerken nog sterk zoekende is naar hun rol en taken. Opvallend is dat ook buurten, die qua samenstelling op elkaar lijken, toch heel verschillend kunnen zijn. Dit verschil is deels te verklaren uit de opvattingen en competenties van de individuele bestuursleden, de mate waarin zij het concept zelfsturing daadwerkelijk omarmen en de kwaliteit van de aanwezige sociale infrastructuur.

Vanaf 2017 is een aantal nieuwe bewonersgroepen gestart als toekomstig buurtnetwerk c.q. oriënteert of ze een buurtnetwerk willen oprichten. Nu, eind februari 2018, zijn in 30 buurten ontwikkelingen richting buurtnetwerken (zie bijlage 1 voor een overzicht van de stand van zaken per buurt).

Figuur 1 buurten waar buurtnetwerken in ontwikkeling zijn (februari 2018)

In de periode september – oktober 2017 is een enquête gehouden onder de 23 voormalige buurtplatforms die een plan van aanpak hebben ingediend en dus subsidie ontvangen op basis van de Uitvoeringsregeling Buurtnetwerken. Aan hen is o.a. gevraagd hoe ver zij zijn met de uitvoering van hun eigen plan van aanpak, hoe zij de ondersteuning vanuit de gemeente en Trajekt ervaren en wat nodig is om hun eigen buurtnetwerk verder te verbeteren/te verbreden. De respons was 100%. Nieuwe bewonersgroepen die zich oriënteren om een buurtnetwerk op te richten, zijn niet meegenomen in de enquête.

De belangrijkste conclusies uit de enquête zijn:

- Een grote meerderheid van de toekomstige buurtnetwerken is van mening dat zij de actieve buurtbewoners en vrijwilligers/organisaties in de buurt kennen.
- Meer dan de helft van hen denkt vóór 1 november 2018 het gevraagde buurtplan te kunnen inleveren.
- 45% is van mening dat de subsidie voor buurtnetwerken voldoende is om bewoners met elkaar te verbinden, 35% is het hier niet mee eens en 20% antwoordt neutraal of weet niet.
- Slechts in 2 reacties wordt geantwoord dat zij niet goed worden ondersteund door procescoördinatoren zelfsturing. Ten aanzien van de ondersteuning door het opbouwwerk antwoordt 50% dat neutraal of dat deze ondersteuning niet van toepassing is.
- Bijna 60% van de toekomstige buurtnetwerken is actief aan de slag met (de voorbereidingen van) het buurtplan dat vóór 1 november 2018 moet worden ingediend.

- De antwoorden op de vraag wat er nodig is om het buurtnetwerk te verbreden of te verbeteren zijn zeer divers. O.a. meer mensen vinden voor het buurtnetwerk, meer participatie door buurtbewoners c.q. meer actieve buurtbewoners/vrijwilligers, helderheid over de rol van de gemeente en Trajekt, meer samenwerking met andere buurtnetwerken, inspiratie en hogere subsidies voor activiteiten cq aanpassing van het tendersysteem zijn vermelde voorbeelden. Een enkeling refereert aan het oude systeem van buurtplatforms.

Op 11 december 2017 heeft een grote dialoogbijeenkomst plaatsgevonden. Hiervoor waren naast de 23 voormalige buurtplatforms ook de 7 nieuwe bewonersgroepen uitgenodigd. De belangrijkste conclusies zijn:

- Er is veel draagvlak voor het concept buurtnetwerken, waarbij vooral de rol van verbinder in de buurt aanspreekt. Netwerken blijken te werken. Belangrijk aandachtspunt is dat het moeilijk is om nieuwe mensen te betrekken bij het buurtnetwerk, waardoor er veel werk op dezelfde schouders terecht komt. Daarbij is ook de vraag wat je van vrijwilligers kunt verwachten.
- Het communicatie- en activiteitenbudget voor buurtnetwerken is voor een deel van de buurten ontoereikend. Door de aanwezige buurtnetwerken is bijzondere aandacht gevraagd voor de continuïteit.
- Het tendersysteem is om meerdere redenen niet in alle gevallen geschikt voor de buurtnetwerken.
- De samenwerking met (beleids)ambtenaren en professionals kan worden verbeterd. Het buurtnetwerk wordt door hen niet altijd gezien.
- Ruimte voor activiteiten en huisvesting blijkt voor enkele aanwezige buurtnetwerken een knelpunt. Deze is niet in iedere buurt voor handen, daarnaast vragen de gemeenschapshuizen vaak hoge huurprijzen.
- Ondersteuning moet maatwerk per buurt zijn.
- Er is veel behoefte aan het delen van kennis tussen de buurtnetwerken onderling en het uitwisselen van ervaringen met ondernomen acties, zodat ze meer van elkaar kunnen leren.

Naar aanleiding van deze conclusies zijn twee overleggroepen ingesteld: de overleggroep financiën en de overleggroep ondersteuning. In overleg met de buurtnetwerken in ontwikkeling is prioriteit gegeven aan de overleggroep financiën.

In het eerste overleg 'financiën' worden de vorenstaande conclusies wederom bevestigd. Iedere buurt is uniek en de mate waarin de basissubsidie wel of niet toereikend is, is dan ook per buurt verschillend. Dit is o.a. een gevolg van de samenstelling van de buurt, de mate waarin het lukt actieve bewoners te bereiken die willen bijdragen aan de ontwikkeling van het buurtplan en gemaakte keuzes uit het verleden. Bewoners vinden die actief willen meewerken aan het

buurtnetwerk (maken buurtanalyse en buurtplan) is in sommige buurten moeilijk. Dat binnen de basissubsidie voor buurtnetwerken geen geld is voor het zelf initiëren of uitvoeren van activiteiten, is moeilijk in buurten met veel kwetsbare bewoners. Er zijn wel vrijwilligers om te helpen bij activiteiten, maar niet voor het zelfstandig uitvoeren van activiteiten en het aanboren van (andere) financieringsbronnen. Ondersteuning op maat voor deze buurten is minstens net zo belangrijk, en misschien wel belangrijker, dan de financiële middelen.

Over het algemeen kan worden gesteld dat als een buurtnetwerk in ontwikkeling (i.o.) vooral de rol van verbinder vervult, de basissubsidie met alle componenten toereikend is. Dit geldt zeker voor de organisatiekosten. Slechts een zeer beperkt aantal buurten geeft aan dat het communicatiebudget ontoereikend is. Knelpunten worden ervaren in buurten waar het buurtnetwerk i.o. zelf activiteiten initieert c.q. uitvoert, omdat er weinig actieve bewoners zijn die dat kunnen of willen doen. Het activiteitenbudget (€ 500 handgeld en € 750 voor de uitvoering van het eigen plan van aanpak) is dan niet toereikend en het tendersysteem past hier volgens hen niet bij. Soms worden ook gemeentelijke geldstromen met elkaar verward, omdat deze allemaal via het buurtnetwerk i.o. lopen.

De meningen over het wel of niet – in afwachting van de inhoudelijke evaluatie eind 2018 - beschikbaar stellen van extra financiële middelen voor 2018 zijn wisselend. Enerzijds kan het beschikbaar stellen van extra middelen betekenen dat de omslag naar de verbindende rol van het buurtnetwerk niet wordt gemaakt. Het risico is groot dat men dan vooral zelf activiteiten blijft initiëren en uitvoeren. Anderzijds kan het niet beschikbaar stellen van extra middelen in sommige buurten betekenen dat er helemaal geen activiteiten meer plaatsvinden of geen bewoners worden bereikt. In buurten met veel kwetsbare bewoners zijn de activiteiten dé manier om hen te bereiken, zij komen bijvoorbeeld niet naar algemene bijeenkomsten voor het opstellen van een buurtplan. Het is dus een dilemma tussen enerzijds het concept 'buurtnetwerk' en anderzijds de praktische invulling daarvan en het loskomen van oude praktijken.

3.2 Procescoördinatoren Zelfsturing / opbouwwerk Stichting Trajekt

Belangrijkste taak van de procescoördinatoren zelfsturing is het ondersteunen van de buurtplatforms en nieuwe bewonersgroepen in het transitieproces naar buurtnetwerk EN het ondersteunen van bewonersinitiatieven. Dit betreft de initiatiefnemers maar ook het verder brengen van een initiatief binnen de gemeentelijke en andere professionele organisaties. Iedere procescoördinator heeft zijn/haar eigen buurten. Daarnaast heeft iedere procescoördinator nog een specifiek thema als specialisme (de fysieke leefomgeving, 'iedereen telt mee, dóet mee en zorgt mee', student en stad en sociaal ondernemerschap).

Belangrijkste taken van het opbouwwerk zijn burgers (actieve burgers, vrijwilligers, vrijwilligersorganisaties, burgerinitiatieven enz.) stimuleren om te participeren in hun leefomgeving en het versterken van de sociale infrastructuur in buurten waarbinnen burgers verantwoordelijkheid kunnen nemen voor ontmoeting, leefbaarheid en zorg voor elkaar. De opbouwwerkers nemen deel aan het Sociale Team en, indien aanwezig, ook aan het Veilige BuurtenTeam. De rol van de opbouwwerker kan in deze (vooral bestaande uit professionals) teams gezien worden als de leefwereldspecialist.

Het grote verschil tussen de procescoördinator zelfsturing en de opbouwwerker is dat de procescoördinator zelfsturing als vertegenwoordiger van de gemeente opereert tussen de 'leefwereld' en 'systeemwereld' en de opbouwwerker zich volledig richt op 'leefwereld'. Parallel aan het proces in buurten zelf, is een leertraject gestart waarbij de procescoördinatoren zelfsturing en de opbouwwerkers gezamenlijk elkaars rol en taken verkennen. In de praktijk betekent het telkens aftasten hoe zij samen de ondersteuning aan actieve buurtbewoners en het buurtnetwerk in ontwikkeling effectief kunnen vormgeven.

* Methodiek zelfsturing

De opbouwwerkers en de procescoördinatoren zelfsturing werken volgens de zogenaamde Asset-Based Community Development (ABCD) - methodiek. Doel van de ABCD-methodiek is van binnenuit (vanuit eigenaarschap) werken aan een vitale buurt door sociale relaties tot stand te brengen en onvermoede capaciteiten van bewoners, organisaties en instellingen binnen de lokale gemeenschap te mobiliseren. De ABCD-methode wordt gekenmerkt door het expliciet betrekken van *alle* buurtbewoners (ongeacht leeftijd of herkomst) die onderling nog weinig contact hebben. De ABCD-methode sluit nauw aan bij het concept van buurtnetwerken, zoals dit in het buurtnetblad is vastgelegd. Ook hier wordt door een zo'n representatief mogelijke groep bewoners gefaseerd gewerkt aan een visie en een plan voor de gemeenschap, gericht op de lange termijn en het oplossen van concrete problemen. Het plan vormt de basis waarmee de buurt, in aanvulling op de eigen bronnen, op zoek gaat naar externe ondersteuning.

3.3 Conclusies op basis van de stand van zaken

In veel buurten zijn buurtnetwerken in oprichting. Op dit moment is nog onzeker of deze allemaal de komende jaren daadwerkelijk gaan doorgroeien naar volwaardige buurtnetwerken. Op veel plekken wordt nog gezocht naar wat de rol en taken van een buurtnetwerk concreet inhoudt. Het concept van zelfsturing vraagt om meer tijd. Zelfsturing is immers een groeiproces van een buurt c.q.

gemeenschap waarin burgers samen ontdekken, met vallen en opstaan, hoe zij een vitale buurt c.q. gemeenschap kunnen vormen. Zelfsturing is daardoor een continu voortgaande beweging

Een belangrijke constatering uit het participatieve proces met de buurtnetwerken in ontwikkeling is dat de huidige subsidie niet voor iedereen toereikend is.

De mogelijkheden van ondersteuning vanuit het opbouwwerk is nog onvoldoende bekend bij alle potentiële toekomstige buurtnetwerken. Oorzaak hiervan is dat Trajekt van oudsher in een deel van de buurten veel concreet aanwezig is, maar minder zichtbaar is in een aantal andere buurten. Een aantal buurten geeft hier over aan ook geen behoefte te hebben aan ondersteuning.

3.4. Voorstel op basis van de conclusies

Zelfsturing is niet vooraf middels een strakke planning te realiseren. Het is een groeiproces van een buurt c.q. gemeenschap om te onderzoeken hoe zij vorm kunnen geven aan een vitale buurt c.q. gemeenschap. De buurt bepaalt dus zelf het tempo en of een buurtnetwerk tot stand komt. Heel positief is dat in 30 Maastrichtse buurten voormalige buurtplatforms c.q. nieuwe initiatiefgroepen serieus aan dit proces zijn gestart. Op dit moment is het nog te vroeg om ten aanzien van zelfhier een definitief standpunt over in te nemen.

Belangrijk voor de ontwikkeling van buurtnetwerken is dat de ervaren financiële knelpunten rondom het communicatiebudget en het activiteitenbudget worden opgelost. In overleg met de overleggroep financiën wordt voorgesteld om de Uitvoeringsregeling Buurtnetwerken ingaande 2018 bij te stellen. Dit betekent concreet, dat:

1. De hoogte van de 4 onderdelen van de basissubsidie in 2018 ongewijzigd blijft, doch met elkaar uitwisselbaar zijn. Dit betekent dat ieder buurtnetwerk i.o. minimaal € 4.850 en maximaal € 5.850 naar eigen inzicht kan besteden.
2. Buurtnetwerken in ontwikkeling in buurten met meer dan 1300 huishoudens gedurende 2018 in aanmerking kunnen komen voor een extra toeslag communicatiekosten, indien de basissubsidie volledig is besteed. De hoogte van de extra toeslag bedraagt maximaal 15%, gebaseerd op het aantal huishoudens.
3. Buurten met veel kwetsbare bewoners (buurtscore < 57 in buurtmonitor) aanspraak kunnen maken op een extra subsidiemogelijkheid van maximaal € 3.000.

Naast de eigen basissubsidie kunnen buurtnetwerken inschrijven op tenders en ook de bewoners-initiatiefgeldten blijven in 2018 van kracht.

Naast het bijstellen van de uitvoeringsregeling wordt de ondersteuning door de procescoördinator zelfsturing en het opbouwwerk in 2018 in nauw overleg met de buurtnetwerken i.o. nader vormgegeven en, waar nodig, geïntensiveerd. Hiervoor is een overleggroep ondersteuning ingesteld.

4. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

Buurtnetwerken en zelfsturing kunnen een positief effect hebben op de gezondheid omdat door dit concept burgers met elkaar beoordelen wat belangrijk is voor hun buurt. De sociale situatie maakt onderdeel uit van hun toekomstbeeld.

5. Effect op de openbare ruimte

Niet van toepassing.

6. Personeel en organisatie

Geen.

7. Informatiemanagement en automatisering

Niet van toepassing

8. Financiën

In de collegenota 'Subsidies Vrijwilligersactiviteiten 2018' d.d. 20-02-2018 is uit het budget voor flexibele subsidies € 60.000 gereserveerd voor het aanpassen van de uitvoeringsregeling buurtnetwerken en voor extra ondersteuning van de buurtnetwerken i.o.

Het bijstellen van de Uitvoeringsregeling Buurtnetwerken kost circa € 40.000, afhankelijk van de aanvragen voor de extra toeslag voor de communicatiekosten en de extra subsidiemogelijkheden voor de 9 buurten met veel kwetsbare bewoners. Het resterend bedrag ad € 20.000 wordt in overleg met de overleggroep ondersteuning ingezet.

9. Aanbestedingen

Niet van toepassing

10. Participatie tot heden

Raadsleden zijn vanaf 2016 regelmatig geïnformeerd over de ontwikkeling van buurtnetwerken. Op 28 juni 2017 heeft een informele bijeenkomst plaatsgevonden voor voormalige buurtplatforms, buurtnetwerken, mensen die interesse hebben in het oprichten van een buurtnetwerk en raadsleden.

De bijeenkomst kende een hoge opkomst van zowel actieve bewoners (59) als raadsleden cq burger niet-raadsleden (18). 9 van 10 fracties waren vertegenwoordigd.

In de periode september – oktober 2018 is een enquête gehouden onder de 23 voormalige buurtplatforms die een plan van aanpak hebben ingediend en dus subsidie ontvangen op basis van de Uitvoeringsregeling Buurtnetwerken. Op 11 december 2017 heeft dialoogbijeenkomst plaatsgevonden waarvoor ook raadsleden waren uitgenodigd.

In januari 2018 is een overleggroep financiën en overleggroep ondersteuning ingesteld. Dit voorstel om de uitvoeringsregeling aan te passen, is in overleg met de overleggroep financiën opgesteld en voorgelegd aan alle buurtnetwerken. Uit de binnengekomen reacties (zie bijlage 3) blijkt dat er veel draagvlak is voor dit voorstel. Alleen Argus Buurtplatform heeft expliciet aangegeven het niet eens zijn met het voorstel. Op hun verzoek is hun hele reactie opgenomen in bijlage 3.

Met het vaststellen van dit voorstel wordt de overleggroep financiën ontbonden. Met de overleggroep ondersteuning wordt een ondersteuningsplan opgesteld.

11. Voorstel

Beslispunt

1. Kennisnemen van de stand van zaken buurtnetwerken in ontwikkeling en samen met buurtnetwerken in ontwikkeling de werkwijzen zelfsturing verder blijven doorontwikkelen
2. Vaststellen van de bijgevoegde Uitvoeringsregeling Buurtnetwerken 2018
3. Intrekken van de Uitvoeringsregeling Buurtnetwerken 2017-2018

12. Uitvoering, evaluatie en vervolg

De Uitvoeringsregeling Buurtnetwerken 2018 kent een geldigheidsduur van 1 jaar. Eind 2018 dient besloten te worden hoe de subsidiering van buurtnetwerken vanaf 2019 ondergebracht kan worden in de Verordening Vrijwilligersactiviteiten Welzijn en Zorg.